

การศึกษาหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย
**The Study of the Good Governance of Savings and Credit Cooperatives
in Thailand**

ชัยวุฒิ เขมะรังสี (Chaiwut Kamarungsee)

นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ

วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Doctor of Philosophy Program in Public Enterprise Management

Graduate School of Commerce, Burapha University

E-mail: chaiwut.kmr@gmail.com

Received: 8 February 2018

Revised: 12 May 2018

Accepted: 5 April 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยการศึกษาหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย และเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารสหกรณ์ตามหลักธรรมาภิบาล งานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) โดยใช้วิธีวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการศึกษารายกรณี ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ภาคราชการ และสหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 19 ตัวอย่าง ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย พบว่าสหกรณ์มีกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีโครงสร้างการบริหารงานและการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบอย่างชัดเจน จัดสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างเหมาะสม มีระบบการควบคุมภายในและตรวจสอบ มีระบบการติดตามและประเมินผล

การดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย เปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารแก่สมาชิก กรรมการ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างทั่วถึง รับฟังข้อคิดเห็นของสมาชิก พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารงานและติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของสหกรณ์ มีการพัฒนาคุณภาพกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ภูมิปัญญา ระเบียบ ข้อบังคับ นอกจากนี้ยังมีเรื่องหลักความเสมอภาคในการให้บริการและการทำงาน รวมทั้งการจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศมีความมั่นคง ปลอดภัย และสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่สหกรณ์บางส่วนยังขาดการพัฒนาและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์ ออมทรัพย์อย่างเป็นรูปธรรม

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารสหกรณ์ตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 2.1 พัฒนาระบบการบริหารจัดการและเสริมสร้างธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม
- 2.2 กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายหรือมาตรการที่ชัดเจนในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ตามหลักธรรมาภิบาล
- 2.3 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 2.4 พัฒนาระบบด้านการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงที่ดีและเหมาะสม
- 2.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลและนโยบายการกำกับดูแลกิจการของสหกรณ์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย พบว่า สหกรณ์จะต้องเพิ่มบทบาทและขีดความสามารถ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสหกรณ์ และเป็นที่ยอมรับแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการนำแนวทางการบริหารสหกรณ์ตามหลักธรรมาภิบาล หรือการกำกับดูแลกิจการของสหกรณ์ที่ดี มาปรับใช้ในการประกอบธุรกิจของสหกรณ์ รวมทั้งพัฒนาและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, สหกรณ์ออมทรัพย์

Abstract

Study the good governance of savings and credit cooperatives in Thailand. The objective was to study the administration applying good governance of savings and credit cooperatives in Thailand. And to provide guidelines for the development of savings and credit cooperatives by

CHAPTER 15

good governance. This research Methodology has established a procedure or method of research using research Qualitative Research with the concept papers. Theory and research involved in-depth interviews. Group member savings and credit cooperatives with government agencies and enterprises. Researchers have determined the subjects were divided into 2 groups include cooperative government. Enterprises and Cooperatives the sample included a total of 19 samples, which are summarized its findings as follows;

1. The administration applying good governance of savings and credit cooperatives in Thailand is defined strategic vision. Managed effectively. There's a structure and define the roles of each element clearly. Welfare for members appropriately. The control system and monitor. A system of monitoring and evaluation operations. In order to achieve the goal. Disclosure and dissemination of information news cooperative to its members, directors, officers and stakeholders thoroughly. Hearing of The opportunity for members to participate in the management and monitoring of the operations of the cooperative. With the development of cooperative directors and officers. To develop the knowledge, laws and regulations are also available on the equality of service and functionality. Including the preparation of the information system is secure and can be used effectively. But some still lack cooperative development and strengthen good governance in saving and credit cooperatives concretely.

2. Guidelines for management development saving and credit cooperatives based good governance that should be the guidelines for the development.

2.1 Develop a system for managing and enhancing good governance in a concrete

2.2 The rules, regulations, policies or measures in the management of cooperatives based on good governance

2.3 Development of information technology modernization to provide operational efficiency and effectiveness

2.4 Develop a system of internal control and risk management

2.5 To promote and support the practice of good governance policies and corporate governance of the cooperative

The recommendations from the study showed that the saving and credit cooperatives will have to increase the role and capabilities. To build credibility to the saving and credit cooperatives. And acceptable to all stakeholders. By adopting a saving and credit cooperatives

approach to management based on good governance. Or governance of the saving and credit cooperatives. Adapted for use in the business of the saving and credit cooperatives. As well as develop and strengthen good governance in the management of saving and credit cooperatives in a systematic and concrete.

Keywords: Good governance, Savings and credit cooperatives

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจที่อยู่คู่สังคมไทยมากกว่า 100 ปี สหกรณ์วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้ นับเป็นสหกรณ์แห่งแรกที่ได้ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทย และจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 ถูกเสนอเป็นวันสหกรณ์แห่งชาติไปด้วย ตั้งอยู่ที่ตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และดำเนินกิจการเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของชาวนาได้สำเร็จ ทางภาครัฐจึงได้ขยายแนวคิดดังกล่าวด้วยการตราพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 นำมาสู่การก่อตั้งสหกรณ์แห่งอื่นอย่างแพร่หลาย (ศิริวรรณ อัสววงศ์เสถียร และคณะ, 2560)

สำหรับรูปแบบของสหกรณ์ในประเทศไทย แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ซึ่งแยกได้เป็น 7 รูปแบบย่อย คือ 1) สหกรณ์ในภาคการเกษตร ประกอบด้วย 1.1) สหกรณ์การเกษตร 1.2) สหกรณ์ประมง และ 1.3) สหกรณ์นิคม ขณะที่ 2) สหกรณ์นอกภาคการเกษตร ประกอบด้วย 2.1) สหกรณ์ออมทรัพย์ 2.2) สหกรณ์ร้านค้า 2.3) สหกรณ์บริการ และ 2.4) สหกรณ์เครดิตยูเนียน ซึ่งในภาพรวมประเทศไทยมีสหกรณ์จำนวนทั้งสิ้น 8,074 แห่ง ณ ปี 2558 โดยจำนวนสหกรณ์ส่วนใหญ่จะอยู่ในสหกรณ์ภาคการเกษตรมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 56 จำนวน 4,337 แห่ง สหกรณ์ภาคนอกการเกษตรร้อยละ 44 ซึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์แม้จะมีจำนวนเพียง 1,448 แห่ง แต่สินทรัพย์ส่วนใหญ่กลับเป็นของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีมูลค่าสินทรัพย์อยู่ที่ 2,059,457 ล้านบาท และสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับสหกรณ์ประเภทอื่น โดยการขยายตัวของสินทรัพย์สหกรณ์ส่วนใหญ่มาจากการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อ (ศิริวรรณ อัสววงศ์เสถียร และคณะ, 2560)

นับว่าสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินที่มีความสำคัญต่อภาคครัวเรือนทั้งในแง่ของการเป็นแหล่งการออมเงินและแหล่งการกู้ยืมเงิน จากอดีตถึงปัจจุบัน สหกรณ์ออมทรัพย์ก็มีขนาดใหญ่ขึ้น และมีความเชื่อมโยงกับผู้อื่นในระบบการเงินมากขึ้น แม้ว่าสหกรณ์จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ที่ผ่านมาในปี 2556 ได้เกิดเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบสหกรณ์ไทยขึ้น ภายหลังจากที่

CHAPTER 15

สมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียนคลองจั่นไม่สามารถถอนเงินของตนเองได้ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการดำเนินธุรกิจที่ขาดความโปร่งใสและการกำกับดูแลที่เข้มงวด และการตรวจสอบที่ละเอียดถี่ถ้วน และในช่วงต้นปี 2560 เกิดกรณีอดีตประธานการดำเนินสหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำกัด ออกอุบายให้ร่วมระดมเงินลงทุนซื้อ โควตาลอตเตอรี่ แลกผลตอบแทน เสียหายกว่า 1 พันล้านบาท (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 23 เมษายน 2560) จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ประชาชนรู้สึกตื่นตัว ขาดความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้สังคมเริ่มตั้งคำถามถึงความมั่นคงและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ในปัจจุบันมีขยายตัวเพิ่มมากขึ้น

หากพิจารณาถึงหลักการของธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี คือเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับเป็นสากลว่า เป็นระบบที่ทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และที่สำคัญเป็นไปอย่างโปร่งใส น่าเชื่อถือและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย จึงเป็นหลักการที่หลายองค์กรได้ให้ความสำคัญในการนำมาปฏิบัติ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายและพันธกิจที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2558)

ปัจจุบันธรรมาภิบาลหรือการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ได้เข้ามามีบทบาทโดยเป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการบริหารงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากปี พ.ศ. 2544 ที่มีการตรวจพบกรณีการทุจริตของบริษัทเอกชนชั้นนำระดับโลกของอเมริกาและประเทศผู้นำทางเศรษฐกิจต่างๆ ส่งผลให้องค์กรกลางที่มีบทบาทสำคัญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระหว่างประเทศหลายแห่ง ได้จัดให้มีการพัฒนาหลักการและแบบจำลองด้านการกำกับดูแลที่ดีขององค์กรภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐที่เป็นที่ยอมรับเผยแพร่แก่ประเทศต่างๆ เพื่อให้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติได้อย่างเป็นมาตรฐาน

ทั้งนี้ในระบบเศรษฐกิจประเทศไทยปัจจุบันทุนเป็นปัจจัยสำคัญของการเจริญเติบโตของธุรกิจ แต่ถ้าธุรกิจนั้นจะอาศัยเงินทุนของตนเองเพียงอย่างเดียวก็จะไม่สามารถเจริญเติบโตแข่งกับธุรกิจอื่นได้ ต้องอาศัยแหล่งเงินทุนจากภายนอกด้วย ได้แก่ สถาบันการเงินและตลาดทุน โดยการจะเข้าถึงแหล่งเงินทุนภายนอกได้ ธุรกิจต้องได้รับความเชื่อถือจากแหล่งเงินทุน สถาบันการเงิน ที่ให้กู้ยืม เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่าหุ้นที่ลงทุน หรือเงินที่ให้กู้ยืมจะไม่สูญหายและได้ผลตอบแทนคุ้มค่า ดังนั้นสหกรณ์ซึ่งเป็นธุรกิจรูปแบบหนึ่ง ก็ต้องได้รับความเชื่อถือจากสมาชิกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าขาด “ความเชื่อถือ” การดำเนินธุรกิจคงจะประสบปัญหาและล้มลงในที่สุด ส่วน “ความเชื่อถือ” จะสร้างได้อย่างไรนั้น คำตอบที่สั้นที่สุดคือ สหกรณ์ต้องมี “ธรรมาภิบาล” ในการประกอบธุรกิจ เพราะการที่สหกรณ์ประกอบธุรกิจอย่างมีธรรมาภิบาล จะช่วยให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดผลดีกับมวลสมาชิก

จากที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อสร้างความเป็นธรรมในดำเนินการบริหารจัดการสหกรณ์ลดปัญหาการทุจริต ปกป้องสิทธิของสมาชิก สหกรณ์และให้สหกรณ์มีความมั่นคงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์ และตามที่กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์จำเป็นที่จะต้องนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาเป็นเครื่องมือใช้กับสหกรณ์ต่างๆในความรับผิดชอบ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2550 -2554) ขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของสหกรณ์ ให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล มีธรรมาภิบาล โดยมีเป้าประสงค์สำคัญ คือ สหกรณ์มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีธรรมาภิบาล มีความมั่นคงและเข้มแข็ง เป็นที่พึ่งของสมาชิกได้อย่างยั่งยืนทำให้การทุจริตในขบวนการสหกรณ์ลดลง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย โดยยึดแนวทางตามการจัดอันดับการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Good Governance Rating) เป็นตัวแปรในการศึกษาถึงหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้บริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาคราชการ และสหกรณ์ออมทรัพย์ภาครัฐวิสาหกิจ ที่ประสบความสำเร็จและเป็นต้นแบบของสหกรณ์ในประเทศไทย เพื่อให้ผลการศึกษาเป็นข้อมูลที่ผู้บริหารสหกรณ์สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างมีธรรมาภิบาล ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหาร กรรมการ และสมาชิก รวมทั้งการกระทำที่เอื้ออำนวยต่อผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้บริหาร รวมทั้งเป็นการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล คุ่มค่า เป็นผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม เพื่อให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมั่นคง

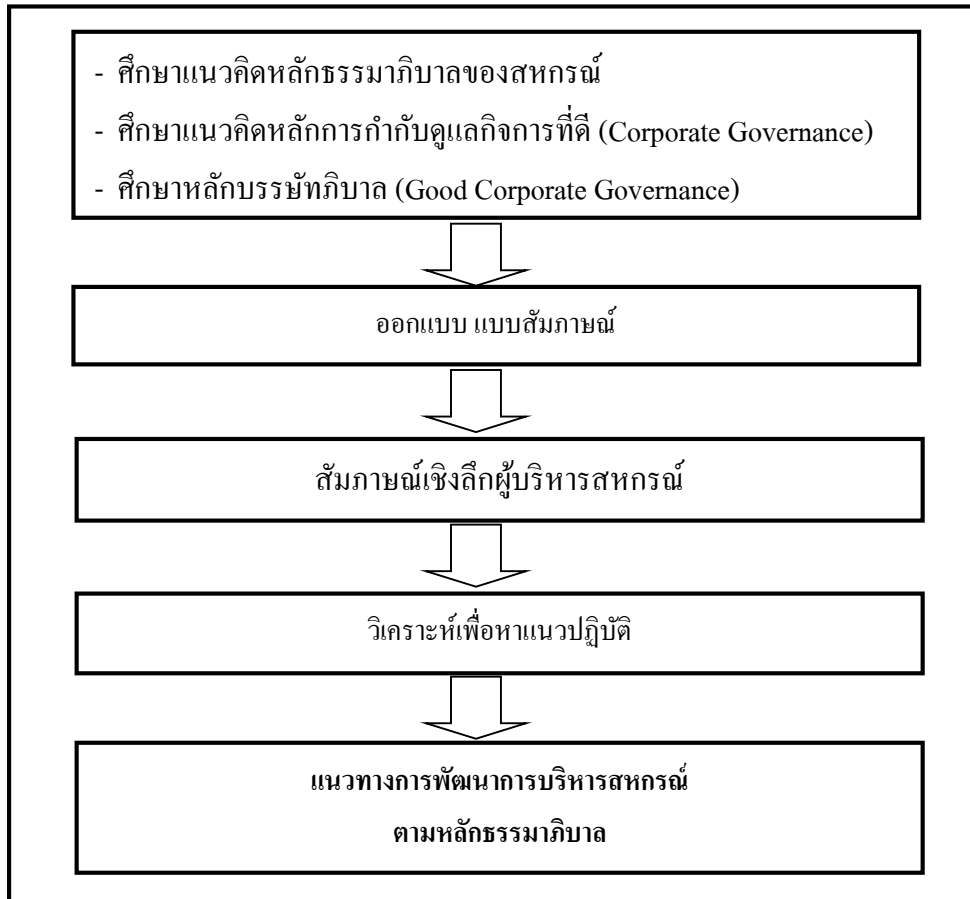
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารสหกรณ์ตามหลักธรรมาภิบาล

คำถามในการวิจัย

การพัฒนาสหกรณ์ตามหลักธรรมาภิบาลควรมีแนวทางอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. สามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำกับดูแลกิจการ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานและมูลค่าของกิจการที่สูงขึ้น
2. เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่ภาครัฐและภาคเอกชนในการสร้างหลักธรรมาภิบาลให้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย
4. เพื่อเป็นเอกสารค้นคว้าและข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจจะศึกษาหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) โดยใช้วิธีวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการศึกษาค้นคว้าเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ภาคราชการ และสหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 19 ตัวอย่าง นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล ซึ่งดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์

สำนักบริหารเงินทุน (2554ข, หน้า 1-4) กล่าวว่า วัตถุประสงค์และคุณประโยชน์ของสหกรณ์ (Cooperative Nature and Benefits)

1. ความหมายของสหกรณ์ (Cooperatives Meaning)

“สหกรณ์เป็นองค์กรอิสระของบุคคล ซึ่งร่วมกันด้วยความสมัครใจ เพื่อสนองความต้องการและมีจุดหมายร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยการดำเนินวิสาหกิจที่เป็นเจ้าของร่วมกัน และควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย”

2. ค่านิยมสหกรณ์ (Cooperatives Values)

จากแถลงการณ์ของ ICA ที่ได้ให้ความหมายของค่านิยมของสหกรณ์ดังกล่าว ได้แบ่งค่านิยมของสหกรณ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ ค่านิยมที่เป็นพื้นฐานของสหกรณ์ และคุณค่าทางจริยธรรมที่เป็นความเชื่อมั่นของสมาชิกสหกรณ์

3. อุดมการณ์สหกรณ์ (Cooperative Ideology)

คือ “ความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเอง และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์จะนำไปสู่การกินดี อยู่ดี มีความเป็นธรรม และสันติสุขในสังคม” ซึ่งเป็นการช่วยตนเอง คือ การพึ่งพาตนเอง และก่อให้เกิดอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คือ การร่วมมือกัน การช่วยเหลือกัน การแบ่งปันกัน

4. หลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles)

“หลักการสหกรณ์ เป็นแนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้ค่านิยมของสหกรณ์เกิดผลเป็นรูปธรรม” ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญรวม 7 ประการ กล่าวคือ

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกภาพโดยเปิดกว้างตามความสมัครใจ (Voluntary and Open Membership) สหกรณ์เป็นองค์กรแห่งความสมัครใจ ที่เปิดรับบุคคลทั้งหลายที่สามารถใช้บริการของสหกรณ์และเต็มใจรับผิดชอบในฐานะสมาชิก เข้าเป็นสมาชิกโดยไม่มีการกีดกันทางเพศ สังคม การเมือง ศาสนา หรือเชื้อชาติ

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิก ตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control) สหกรณ์นั้นมีความเป็นประชาธิปไตยที่ควบคุมโดยสมาชิก และผู้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ ผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนสมาชิก ต้องรับผิดชอบต่อสมาชิก ในสหกรณ์ขั้นปฐมสมาชิกมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกัน(สมาชิก 1 คน 1 เสียง) สำหรับสหกรณ์ในระดับอื่นให้ดำเนินไปตามแนวทางประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิก (Member Economic Participation) สมาชิกสหกรณ์พึงมีความเที่ยงธรรมใน “การให้” และการควบคุม “การใช้” เงินทุนในสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย ทุนของสหกรณ์อย่างน้อยส่วนหนึ่ง ต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์ สมาชิกจะได้รับผลตอบแทนสำหรับทุน ตามเงื่อนไขแห่งสมาชิกภาพในอัตราที่จำกัด (ถ้ามี) มวลสมาชิกเป็นผู้จัดสรรผลประโยชน์ส่วนเกิน เพื่อจุดมุ่งหมายประการใดประการหนึ่ง หรือทั้งหมด ดังต่อไปนี้คือ เพื่อการพัฒนาสหกรณ์ของตน โดยจัดให้เป็นทุนของสหกรณ์ซึ่งส่วนหนึ่งของทุนนี้ต้องไม่นำมาแบ่งปันกันเพื่อผลประโยชน์แก่สมาชิกตามส่วนของปริมาณธุรกิจที่ทำกับสหกรณ์และเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอื่นใดที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence) สหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งพาและปกครองตนเอง โดยการควบคุมของสมาชิก ในกรณีที่สหกรณ์จำเป็นต้องมีข้อตกลงหรือผูกพันกับองค์กรของรัฐหรือต้องแสวงหาทุนจากแหล่งภายนอก สหกรณ์ต้องกระทำภายใต้เงื่อนไขอันเป็นที่มั่นใจได้ว่า สมาชิกจะยังคงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย และยังคงความเป็นอิสระของสหกรณ์

หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรมและสารสนเทศ (Education, Training and Information) สหกรณ์พึงให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่สมาชิก ผู้แทนจากการเลือกตั้ง ผู้จัดการและพนักงาน เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นพัฒนาความสามารถของตนเอง เพื่อให้มีส่วนร่วมช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถให้ข่าวสารแก่สาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่เยาวชนและบรรดาผู้นำทางความคิดในเรื่อง “คุณลักษณะและคุณประโยชน์” ของสหกรณ์ได้

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Cooperation Among Cooperatives) เพื่อให้สหกรณ์สามารถอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจและสังคมแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ขบวนการสหกรณ์ได้ โดยการประสานความร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ

หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for Community) การเอื้ออาทรต่อชุมชนสหกรณ์พึงดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนตามนโยบายที่มวลสมาชิกเห็นชอบ เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ก็เป็นสมาชิกของชุมชนนั่นเอง

5. วิธีการสหกรณ์ (Cooperatives Practices)

หมายถึง “การนำหลักการสหกรณ์ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม ของมวลสมาชิกและชุมชน ตามหลักการธุรกิจที่ดี”

จากการที่สหกรณ์เป็นการรวมคนที่มีอุดมคติคิดช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มารวมกลุ่มกันโดยถือกติกาของกลุ่มตามหลักการสหกรณ์ 7 ประการดังได้กล่าวมาแล้ว ในการดำเนินการแบบสหกรณ์ หรือที่เรียกว่า วิธีการสหกรณ์นั้นแตกต่างไปจากการรวมกันในรูปแบบอื่น วิธีการสหกรณ์ คือ การรวมกันทำมิใช่ต่างคนต่างทำ เช่น ร่วมกันกู้เงิน ร่วมกันซื้อปุ๋ย ยา ข้าวสาร ร่วมกันขายพืชผลที่ผลิต เป็นต้น การรวมกันจำเป็นต้องนำหลักการสหกรณ์มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

6. คุณประโยชน์ของสหกรณ์ (Cooperative Benefits)

- 6.1 ลดรายจ่าย
- 6.2 เพิ่มรายได้
- 6.3 สร้างการออม

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

สำนักบริหารเงินทุน กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2554ก, หน้า 7) กล่าวว่า วัฐฐธรรมาภิบาล หรือ Good Governance หรือ การกำกัับคูลลเก็การที่ดี หมายถึง การบริหารจัดการบ้านเมือง สังคม องค์กร สถาบัน หรือธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty) ความเปิดเผยโปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบและรับรองที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ความชอบธรรม ยุติธรรม (Fairness) ความมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ (Quality and Efficiency) และการมีมาตรฐาน คุณธรรม จริยธรรม เป็นการทั่วไป (General Ethical and Moral Standard) เป็นหลักที่มีคุณค่าและสำคัญมาก จึงควรที่จะนำมาปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ธุรกิจ สังคม สาธารณสุข การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อนำพาให้สังคมไทย ธุรกิจไทย โดยรวม มีความเข้มแข็งมั่นคงและเจริญก้าวหน้า สำหรับธุรกิจนั้น หลักธรรมาภิบาล คือ หัวใจในการดำเนินธุรกิจที่มีผลต่อทุกฝ่ายให้ได้รับผลประโยชน์ที่ยุติธรรม ตั้งแต่ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น เจ้าหน้าที่ ลูกจ้าง รวมถึงสังคมและประเทศชาติ

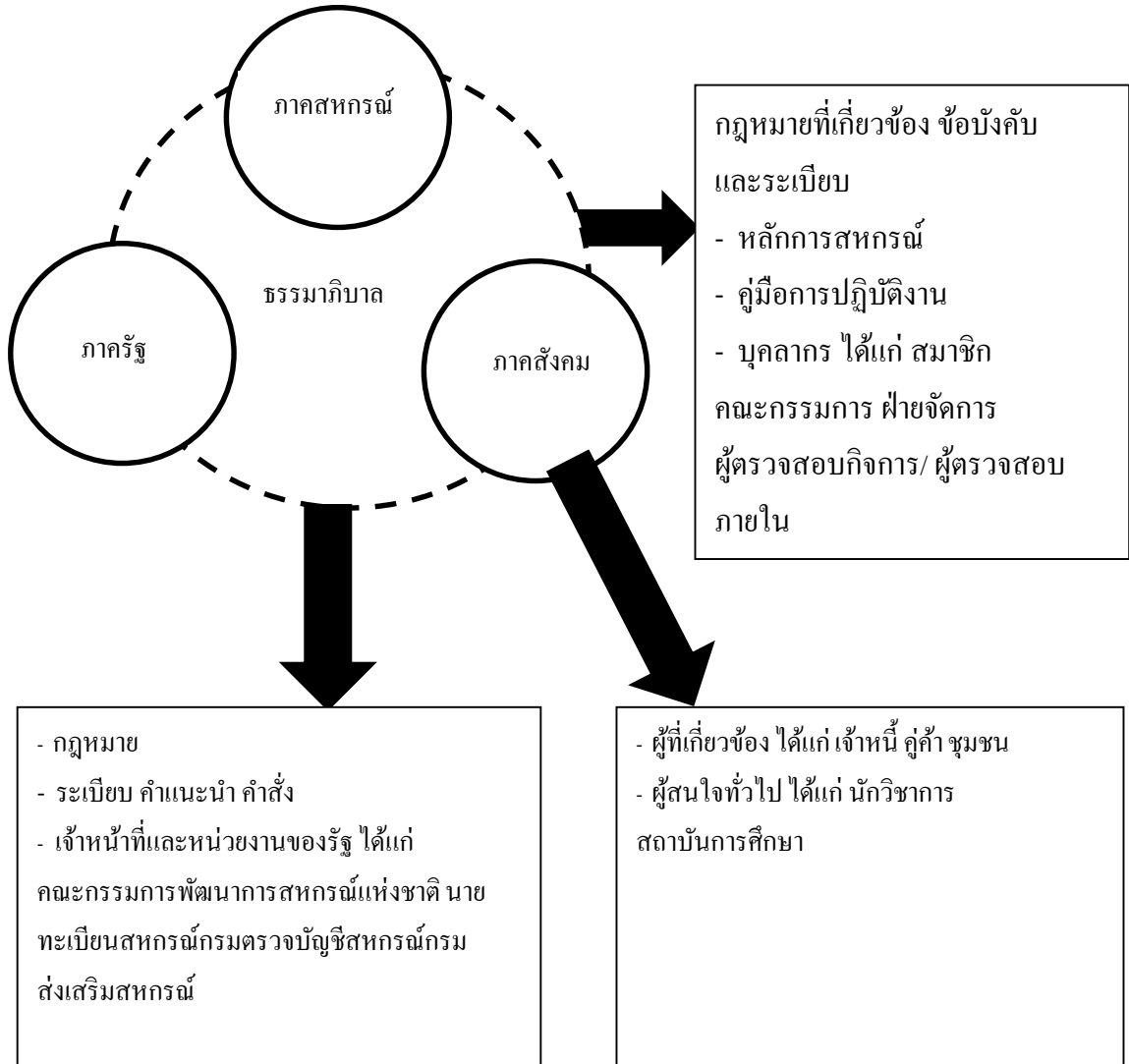
หลักธรรมาภิบาลในสหกรณ์

ธรรมาภิบาลในสหกรณ์ หมายถึง การบริหารกิจการของสหกรณ์ให้เป็นไปอย่างซื่อสัตย์ โปร่งใส มีความรับผิดชอบ สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม และมีกระบวนการบริหารจัดการต่างๆ เพื่อให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดประสิทธิผล คุ่มค่า และประหยัด ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม เพื่อให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมั่นคง ทำให้สหกรณ์มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

หลักธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) มีสาระสำคัญประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

การสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์

ธรรมาภิบาลในสหกรณ์ จะเกิดขึ้น ได้ก็ด้วยความร่วมมือกันระหว่างส่วนต่างๆ ดังนี้

ที่มา: สำนักบริหารเงินทุน กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2554ก, หน้า 7)

แนวคิดเกี่ยวกับหลักการกำกับดูแลองค์กรที่ดีของประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) กล่าวไว้ว่า หลักการกำกับดูแลที่ดีเป็นแนวทางการบริหารจัดการที่รัฐบาลทุกคณะให้ความสำคัญและผลักดันให้หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชน ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกันจึงส่งผลให้หน่วยงานกำกับดูแลองค์กรเอกชนและหน่วยงานภาครัฐต่างๆ เร่งดำเนินการส่งเสริมเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่างเช่น ตลาดหลักทรัพย์

CHAPTER 15

แห่งประเทศไทยได้เริ่มศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบตั้งแต่ พ.ศ. 2538 ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2541 ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2542 จึงได้ออกข้อบังคับให้บริษัทจดทะเบียนต้องจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ และในปีเดียวกันนี้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จัดทำข้อพึงปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการบริษัทจดทะเบียน (Code of Best Practice for Directors of Listed Companies) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานของกรรมการต่อมาในปี พ.ศ. 2544 คณะอนุกรรมการเพื่อพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance Committee) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนจากองค์กรวิชาชีพต่างๆ ได้จัดทำและเผยแพร่รายงานการกำกับดูแลกิจการเพื่อให้องค์กรในตลาดทุนที่จะพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการของตนเองได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปฏิบัติตามที่เห็นว่าเหมาะสมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาการกำกับดูแลกิจการที่ดีอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2546 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจึงได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) จัดให้มีการจัดอันดับการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพิ่มเติมจากการประเมินการกำกับดูแลที่ดีที่มีมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 โดยได้มีการพัฒนาแบบจำลองเพื่อใช้ในการจัดอันดับการกำกับดูแลกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่เป็นมาตรฐานสากลตามองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) และขณะเดียวกันได้มีการประยุกต์บางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการประกอบธุรกิจและวัฒนธรรมไทยจนเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมนอกเหนือจากการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยดังกล่าว ในภาคราชการก็ได้มีการส่งเสริมให้หน่วยงานราชการมีการปฏิบัติราชการตามหลักการกำกับดูแลที่ดีหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีการระบุรายละเอียดสำคัญและจัดให้มีกฎหมาย ระเบียบ และยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการเพื่อรองรับการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดเกี่ยวกับหลักการการกำกับดูแลองค์กรที่ดีของต่างประเทศ

Asian Development Bank (2012) กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ได้เข้ามามีบทบาทโดยเป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการบริหารงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากปี พ.ศ. 2544 ที่มีการตรวจพบกรณีการทุจริตของบริษัทเอกชนชั้นนำระดับโลกของอเมริกา และประเทศผู้นำทางเศรษฐกิจต่างๆ ส่งผลให้องค์กรกลางที่มีบทบาทสำคัญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระหว่างประเทศหลายแห่งได้จัดให้มีการพัฒนาหลักการและแบบจำลองด้านการกำกับดูแลที่ดีขององค์กรภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐที่

เป็นที่ยอมรับเผยแพร่แก่ประเทศต่างๆ เพื่อให้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติได้อย่างเป็นมาตรฐาน โดยสรุปหลักการที่สำคัญของแต่ละองค์กรได้ดังนี้

1. ธนาคารโลก (World Bank)

ธนาคารโลก (World Bank, 1989) มีการอธิบายเกี่ยวกับการกำกับดูแลที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) ว่า “เป็นลักษณะและวิถีทางของการใช้อำนาจในการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและทางสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งครอบคลุมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ การบริหารจัดการภาครัฐการรับผิดชอบรอบตัวบทกฎหมาย เกี่ยวกับการพัฒนาความโปร่งใส และข้อมูลข่าวสาร” โดยธนาคารโลก (World Bank) ได้กำหนดหลักการ/แนวทางในการวัดระดับ คุณภาพการกำกับดูแลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองในประเทศต่างๆ ครอบคลุม 6 มิติ ดังต่อไปนี้

1. การมีสิทธิมีเสียงของประชาชนและการรับผิดชอบ (Voice and Accountability) หมายถึง การที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลด้วยตนเอง รวมถึงการมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนตลอดจนเสรีภาพในการชุมนุม

2. ความมีเสถียรภาพทางการเมืองและปราศจากความรุนแรง (Political Stability and Absence of Violence) หมายถึง โอกาสความเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะไร้เสถียรภาพหรือถูกโค่นล้มโดยอาศัยวิธีการต่างๆ ที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ เช่น การใช้ความรุนแรงทางการเมืองและการก่อการร้าย เป็นต้น

3. ประสิทธิภาพของรัฐบาล (Government Effectiveness) ได้แก่ การให้บริการและความสามารถของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐตลอดจนระดับความเป็นอิสระจากการแทรกแซงทางการเมืองรวมถึงคุณภาพของการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติความมุ่งมั่นจริงจังของรัฐบาลที่มีต่อนโยบายดังกล่าว

4. คุณภาพของมาตรการควบคุม (Regulatory Quality) หมายถึง ชีตความสามารถของรัฐบาลในการกำหนดนโยบายและออกมาตรการควบคุม รวมถึงการบังคับใช้นโยบายและมาตรการดังกล่าวให้เป็นที่ไปอย่างเหมาะสมและเอื้อต่อการส่งเสริมให้ภาคเอกชนสามารถพัฒนาได้

5. นิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง ระดับของการที่บุคคลฝ่ายต่างๆ มีความมั่นใจและยอมรับ ปฏิบัติตามกฎหมายกติกาในการอยู่ร่วมกันของสังคม โดยเฉพาะคุณภาพของการบังคับให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขสัญญาการตรวจและการอำนวยความสะดวกนิติธรรมรวมถึง โอกาสความเป็นไปได้ที่จะเกิดอาชญากรรมและความรุนแรง

6. การควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ (Control of Corruption) ครอบคลุมในเรื่องเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตัวทั้งในรูปแบบของการทุจริตประพฤติมิชอบเพียง

เล็กน้อยหรือขนาดใหญ่ รวมถึงการเข้าครอบครองรัฐโดยชนชั้นนำทางการเมืองและนักธุรกิจเอกชน ที่มุ่งเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์

2. คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific: UNESCAP)

คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ (UNESCAP, 2005) ได้ให้ความหมายของคำว่า การกำกับดูแลที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) คือ กระบวนการในการตัดสินใจและกระบวนการซึ่งการตัดสินใจได้รับการนำไปปฏิบัติ (หรือไม่ปฏิบัติ) โดยเสนอว่าธรรมาภิบาลจะเป็นหลักประกันว่าการคอร์รัปชันจะลดลงและความคิดเห็นของคนกลุ่มน้อยจะได้รับการพิจารณาและเสียงของผู้ด้อยโอกาสจะได้รับการนำมาประกอบในการตัดสินใจตลอดจนเป็นการตอบสนองความต้องการของสังคมในปัจจุบันและในอนาคตได้ด้วย โดย UNESCAP ได้จัดทำกรอบแนวทางในการส่งเสริมธรรมาภิบาลออกโดยเป็น 8 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) ความรับผิดชอบ (2) ความโปร่งใส (3) การตอบสนองที่รวดเร็ว (4) ความเท่าเทียม (5) ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (6) การปฏิบัติตามหลักกฎหมาย (7) การมีส่วนร่วมและ (8) การมุ่งเน้นความเป็นเอกฉันท์

3. สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program: UNDP)

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ได้ทบทวนและให้นิยามความหมายของการกำกับดูแลที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) ว่าคือการใช้อำนาจทางการเมืองการบริหารและเศรษฐกิจในการดำเนินภารกิจกิจกรรมต่างๆ ของประเทศในทุกระดับ โดยมีกลไกกระบวนการสถาบันซึ่งประชาชนและกลุ่มต่างๆ สามารถแสดงออกถึงความต้องการผลประโยชน์การใช้สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายการประสาน และประนีประนอมความแตกต่าง โดยผ่านกลไกกระบวนการและสถาบันเหล่านั้น โดย UNDP ได้กำหนดหลักการด้านการกำกับดูแลที่ดีหรือธรรมาภิบาลไว้ 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วม (Participation) 2) นิติธรรม (Rule of Law) 3) ความโปร่งใส (Transparency) 4) การตอบสนอง (Responsiveness) 5) การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus - Oriented) 6) ความเสมอภาค/ ความเที่ยงธรรม (Equity) 7) ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) 8) ภาระรับผิดชอบ (Accountability) 9) วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552, หน้า 115)

4. องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD)

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาได้ริเริ่มกำหนดหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance: CG) เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการขององค์กรภาคเอกชน เมื่อปี ค.ศ. 1998 และมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งในปี ค.ศ. 2004 ได้มีการกำหนดหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 6 ด้าน ดังนี้

1. หลักพื้นฐานของการกำกับดูแลกิจการ (Ensuring the Basis for an Effective Corporate Governance Framework)
2. สิทธิหน้าที่ของผู้ถือหุ้นหลัก (The Rights of Shareholders and Key Ownership Functions)
3. การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน (The Equitable Treatment of Shareholders)
4. บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำกับดูแลกิจการ (The Role of Stakeholders in Corporate Governance)
5. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส (Disclosure and Transparency)
6. ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ (The Responsibilities of the Board)

โดยหลักการข้างต้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีการนำมากำหนดเป็นแนวปฏิบัติที่ดีและส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ถือปฏิบัติอย่างจริงจังก่อนที่จะทำการจัดอันดับการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CG Rating) อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2546 - ปี พ.ศ. 2549 ซึ่งในขณะนั้นคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้ร่วมกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยบริษัทไทยเรตติ้งแอนด์อินฟอร์เมชันเซอร์วิส จำกัด (บริษัทริสคอร์ปอเรชัน จำกัด ในปัจจุบัน) และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการกำกับดูแลที่ดีได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดอันดับดูแลกิจการที่ดีโดยยึดตามแนวทางของ OECD แยก เป็น 4 เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

1. สิทธิของผู้ถือหุ้น
2. องค์ประกอบและบทบาทของคณะกรรมการและคณะผู้บริหาร
3. การเปิดเผยข้อมูล
4. วัฒนธรรมการกำกับดูแลกิจการ

โดยปัจจุบันเพื่อให้การประเมินและการจัดอันดับด้านการกำกับดูแลที่ดียังมีอย่างต่อเนื่องสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (The Institute of Director: IOD) จึงได้จัดให้มีการประเมินการกำกับดูแลตนเองของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยหลัก

เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณานั้นได้พัฒนาเพิ่มเติมมาจากหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ OECD และของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์หลัก รวม 132 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 หมวดหลัก ได้แก่ (1) สิทธิของผู้ถือหุ้น (2) การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน (3) บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (4) การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และ (5) ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินธรรมาภิบาลในสหกรณ์

สำนักบริหารเงินทุน (2554ก, หน้า 20) กล่าวไว้ว่า นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดให้กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ร่วมกันดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้สหกรณ์มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีหลักเกณฑ์การประเมินธรรมาภิบาลในสหกรณ์เป้าหมาย 6 หมวด ดังนี้

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หมายถึง สหกรณ์ได้กำหนด ข้อบังคับ ระเบียบ ต่างๆ เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรมของทุกฝ่าย ในสหกรณ์ และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติด้วยความเที่ยงธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม

2. หลักคุณธรรม (Morality) หมายถึง การยึดมั่นความถูกต้องดีงาม ทุกฝ่ายในสหกรณ์ ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเสมอภาค ประพฤติ ปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณที่ร่วมกันกำหนด และส่งเสริมสนับสนุน ยกย่อง ผู้กระทำความดีรวมถึง การส่งเสริมให้มีการพัฒนาทุกฝ่ายในสหกรณ์อย่างเท่าเทียมกัน

3. หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยพัฒนาวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ที่โปร่งใส กำหนดขั้นตอนการให้บริการที่ชัดเจน มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ตาม พระราชบัญญัติสหกรณ์ รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรทำให้เกิดความโปร่งใสกับ สังคมภายนอก

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง สหกรณ์เปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ได้แก่ สมาชิกกรรมการและฝ่ายจัดการ มีส่วนในการร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจทั้งใน ด้านการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาสหกรณ์ เพื่อสร้างสรรค์และจรรโลงความผาสุกของ ส่วนรวม รวมถึงร่วมรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ด้วย

5. หลักความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility and Accountability) หมายถึง การที่ทุกฝ่ายใน สหกรณ์ตระหนักในสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลจากการกระทำของตนตลอดจน เคารพความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้มีส่วนร่วมในสหกรณ์ รวมถึงไม่เพิกเฉยต่อปัญหาสาธารณะ และการช่วยเหลือผู้อื่น

6. หลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) หมายถึง สหกรณ์มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีระบบการควบคุมภายในที่ดี มีกิจกรรมหรือแผนงานที่ส่งเสริม สนับสนุน การประหยัด ลดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ ส่งเสริมระบบสวัสดิการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกฝ่ายในสหกรณ์ และหรือสังคมภายนอก

ในแต่ละหมวดจะมีเกณฑ์ชี้วัดและประเมินผลธรรมาภิบาล โดยมุ่งเน้นเครื่องมือชี้วัดเป็นรูปธรรมสามารถวัดได้ในเชิงปริมาณและมีข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ทั้งนี้ หลักการบริหารและการส่งเสริมธรรมาภิบาลจะใช้เป็นวิธีในการพัฒนาสหกรณ์ ส่งเสริมสหกรณ์ให้มีระบบเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ประโยชน์ในมิติต่างๆ สหกรณ์จะใช้เป็นแนวทางดำเนินงานให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

แนวคิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2555) กล่าวว่า iva การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสำคัญต่อบริษัทจดทะเบียนเพราะแสดงให้เห็นถึงการมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใสตรวจสอบได้ ซึ่งช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจต่อผู้ถือหุ้น นักลงทุน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และนำไปสู่ความมั่นคงเจริญก้าวหน้า จึงกล่าวได้ว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นเครื่องมือเพื่อเพิ่มมูลค่า และส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัท

มาตรฐานสากลด้านการกำกับดูแลกิจการ

มาตรฐานสากลด้านการกำกับดูแลกิจการ ซึ่งใช้เป็นบรรทัดฐานในหลายประเทศ คือ OECD Principles of Corporate Governance และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยในปี 2549 ได้เสนอหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้แก่บริษัทจดทะเบียน ซึ่งเทียบเคียงกับหลักการกำกับดูแลกิจการของ OECD ซึ่งต่อมาได้มีการปรับปรุงอีกครั้งในปี 2555 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดีของอาเซียน (ASEAN Corporate Governance Scorecard) โดยมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 หมวด ดังนี้

1. สิทธิของผู้ถือหุ้น

หลักการ: ผู้ถือหุ้นมีสิทธิในความเป็นเจ้าของ โดยควบคุมบริษัทผ่านการแต่งตั้งคณะกรรมการให้ทำหน้าที่แทนตนและมีสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของบริษัท บริษัทจึงควรส่งเสริมให้ผู้ถือหุ้นได้ใช้สิทธิของตน

2. การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน

หลักการ: ผู้ถือหุ้นทุกราย ทั้งผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและผู้ถือหุ้นที่ไม่เป็นผู้บริหาร รวมทั้งผู้ถือหุ้นต่างชาติ ควรได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันและเป็นธรรม ผู้ถือหุ้นส่วนน้อยที่ถูกละเมิดสิทธิควรมีโอกาสได้รับการชดเชย

3. บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย

หลักการ: ผู้มีส่วนได้เสียควรได้รับการดูแลจากบริษัทตามสิทธิที่มีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการควรพิจารณาให้มีกระบวนการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบริษัทกับผู้มีส่วนได้เสียในการสร้างความมั่งคั่ง ความมั่นคงทางการเงินและความยั่งยืนของกิจการ

4. การเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส

หลักการ: คณะกรรมการควรดูแลให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบริษัท ทั้งข้อมูลทางการเงินและข้อมูลที่มีใช้ข้อมูลทางการเงินอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลา โปร่งใส ผ่านช่องทางที่เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย มีความเท่าเทียมกันและน่าเชื่อถือ

5. ความรับผิดชอบของกรรมการ

หลักการ: คณะกรรมการมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลกิจการเพื่อประโยชน์สูงสุดของบริษัท คณะกรรมการมีความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ถือหุ้นและเป็นอิสระจากฝ่ายจัดการ

กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ประกอบไปด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (guided interview) อันเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจนตายตัว โดยเป็นแต่เพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิธีการวิจัยที่มีผลทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง โดยเทคนิคของการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น เป็นเทคนิคและกระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย และเป็นแนวทางในการบริหารสหกรณ์ตามหลักธรรมาภิบาล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการระบุกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ภาคราชการ และสหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 19 ตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ และวิเคราะห์บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย สรุปดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

ในการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย ผู้วิจัยยึดแนวทางตามการจัดอันดับการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Good Governance Rating) ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2555) เป็นตัวแปรในการศึกษาถึงหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ ประกอบด้วยหลักการและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งแบ่งเป็น 5 หมวด ได้แก่ 1) สิทธิผู้ถือหุ้น 2) การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน 3) บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การเปิดเผยข้อมูลความโปร่งใส และ 5) ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ในการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย พบว่า สหกรณ์มีกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีโครงสร้างการบริหารงานและการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบอย่างชัดเจน โดยสมาชิกสหกรณ์มีสิทธิ มีบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ และมีสิทธิอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์ คณะกรรมการมีความรับผิดชอบต่อบทบาท หน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตน ควบคุม ดูแล และพัฒนาสหกรณ์ นอกจากนี้ สหกรณ์ยึดหลักของความคุ้มค่ามีการนำนวัตกรรมเข้ามาพัฒนามาตรฐานการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น มีการจัดสวัสดิการหรือกิจกรรมให้กับสมาชิก ส่งเสริมรายได้ลดรายจ่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกและพัฒนาสหกรณ์ให้เข้มแข็ง จัดให้มีระบบการควบคุมภายใน และตรวจสอบที่ดี โดยผู้ตรวจสอบกิจการจะเป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์แทนสมาชิก วิเคราะห์และประเมินผลการบริหารงานและการปฏิบัติงานด้านต่างๆ พร้อมทั้งให้ข้อมูล และข้อเสนอแนะ เพื่อการแก้ไขปรับปรุงที่เป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ พร้อมนำเสนอผลการ

CHAPTER 15

ดำเนินงาน งบการเงิน ปัญหา อุปสรรคในการบริหารงานต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2556) ว่าการจัดให้มีระบบการควบคุมและตรวจสอบที่ดี ที่เหมาะสมและเพียงพอ จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งสหกรณ์มีการบริหารจัดการด้านการบริหารความเสี่ยงในสหกรณ์และการจัดการให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย รวมทั้งมีการเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารแก่สมาชิก กรรมการ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง รับฟังข้อคิดเห็นของสมาชิก พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารงานและติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของสหกรณ์ โดยสมาชิกมีการพัฒนาคุณภาพกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นอกจากนี้ ยังมีเรื่องหลักความเสมอภาคในการให้บริการและการทำงาน รวมทั้งการจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศมีความมั่นคง ปลอดภัย และสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการพัฒนาและการส่งเสริมธรรมาภิบาลในสหกรณ์ออมทรัพย์ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

นอกจากนี้ยังพบว่า การปฏิบัติต่อสมาชิกผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน ยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ การให้สมาชิกเสนอเพิ่มวาระการประชุมล่วงหน้าก่อนวันประชุม เพื่อแสดงถึงความโปร่งใสและเป็นธรรมและความโปร่งใส เพราะว่าโดยปกติในการจัดประชุมใหญ่สมาชิกจะคาดหวังเงินปันผลไม่ค่อยสนใจเรื่องของดำเนินงาน หากสมาชิกต้องการเพิ่มวาระการประชุม สามารถเพิ่มได้ในวันที่มีประชุม โดยจะเพิ่มในวาระอื่นๆ

จากการวิจัยทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญคือ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ดีของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นองค์กรที่มีหลักธรรมาภิบาล มีการส่งเสริมองค์ประกอบของสหกรณ์ ทั้งด้านสมาชิกผู้ให้บริการ คณะกรรมการ การบริหารจัดการธุรกิจอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ และ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า ประกอบกันเป็นองค์รวม เพื่อให้สหกรณ์ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกภาคส่วนของสหกรณ์ ส่งผลให้สหกรณ์เป็นที่เชื่อถือและยอมรับมีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักบริหารเงินทุน (2554ก, หน้า 20) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลธรรมาภิบาลในสหกรณ์ มุ่งหวังว่าถ้าสหกรณ์มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลครบทั้ง 6 หมวด ในแต่ละหมวดจะมีเกณฑ์ชี้วัดและประเมินผลธรรมาภิบาล โดยมุ่งเน้นเครื่องมือชี้วัดเป็นรูปธรรมสามารถวัดได้ในเชิงปริมาณและมีข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ทั้งนี้ หลักการบริหารและการส่งเสริมธรรมาภิบาล

จะใช้เป็นวิธีในการพัฒนาสหกรณ์ ส่งเสริมสหกรณ์ให้มีระบบเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ประโยชน์ในมิติต่างๆ สหกรณ์จะใช้เป็นแนวทางดำเนินงานให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดจะ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายในสหกรณ์อย่างเป็นธรรม และจะส่งเสริมให้การดำเนินงาน ครอบคลุมความสำเร็จเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะความศรัทธาจาก สมาชิกของสหกรณ์และสังคมภายนอกองค์กร

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารสหกรณ์ตามหลักธรรมาภิบาล

จากผลการศึกษา สามารถกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารสหกรณ์ตามหลัก ธรรมาภิบาล ดังนี้

1) พัฒนาระบบการบริหารจัดการและเสริมสร้างธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม เช่น กำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ นโยบาย และแผนงานที่สำคัญของสหกรณ์ รวมทั้งการจัด โครงสร้าง การบริหารงานที่สอดคล้องและสัมพันธ์กันอย่างเป็นธรรมระหว่างคณะกรรมการ ผู้บริหาร และสมาชิก และมีการวางแผนทางการบริหารจัดการ และการดำเนินธุรกิจที่มีความเหมาะสม

2) กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายหรือมาตรการที่ชัดเจนในการบริหารจัดการ สหกรณ์อ้อมทรัพย์ตามหลักธรรมาภิบาล เช่น กำหนดคนนโยบายให้มีการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียแต่ละกลุ่ม โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามกฎหมายหรือตามข้อตกลงที่มีกับ สหกรณ์ ไม่ควรกระทำการใดๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย เพื่อให้การปฏิบัติงานมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น ปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งด้านระบบการติดตาม การรายงาน ข้อมูล ระบบบัญชี และบุคลากร โดยการวางระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อช่วยในการวางแผน วิเคราะห์ และติดตามฐานะการดำเนินงานและพัฒนาการความเสี่ยงได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเพิ่ม ความรู้ความชำนาญด้านการเงินให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

4) พัฒนาระบบด้านการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงที่ดีและเหมาะสม มีการกำกับ ติดตาม และควบคุมดูแลให้ผู้บริหารจัดการกระบวนการเพื่อใช้ทรัพยากรอย่างมี ประสิทธิภาพ มีการวางแผนฉุกเฉินในการระดมทุนทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้สามารถ ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์ มีแผนรองรับกรณี การหยุดชะงักของการทำงาน เช่น การหยุดทำงานของระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบการ สื่อสาร โครงสร้างพื้นฐานในการดำเนินงานด้านต่างๆ

5) ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลและนโยบายการกำกับดูแล กิจการของสหกรณ์ โดยการส่งเสริมให้คณะกรรมการ และผู้บริหาร เป็นผู้นำในเรื่องจริยธรรม และ เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตามแนว

ปฏิบัติด้านจริยธรรมขององค์กร รวมทั้งต้องยึดมั่นในความเป็นธรรมโดยปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งดูแลสอดส่อง ควบคุมและป้องกันการตัดสินใจหรือการกระทำใดๆ ที่มีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และปฏิบัติตามนโยบายการกำกับดูแลกิจการของสหกรณ์ ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดความสำคัญในการประเมินผลการบริหารจัดการทางธุรกิจของคณะกรรมการกับผู้บริหาร และการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานทุกคน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สหกรณ์จะต้องเพิ่มบทบาทและขีดความสามารถทางการแข่งขัน และสร้างค่านาเชื่อถือให้กับสหกรณ์ และเป็นที่ยอมรับแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เนื่องจากในระบบเศรษฐกิจปัจจุบันเป็นยุคของทุนนิยม ที่มีการแข่งขันทางธุรกิจสูง สหกรณ์ออมทรัพย์จะเข้าถึงแหล่งเงินทุนทั้งภายในและภายนอกของสหกรณ์ได้ โดยการนำแนวทางการบริหารสหกรณ์ตามหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการประกอบธุรกิจของสหกรณ์หรือมีการกำกับดูแลกิจการของสหกรณ์ที่ดี

2. คณะกรรมการและผู้บริหาร นำแนวทางการบริหารสหกรณ์ตามหลักธรรมาภิบาลมาเพิ่มความชัดเจนในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของกิจการและบูรณาการหลักความรับผิดชอบต่อสังคมในการประกอบธุรกิจ เพื่อให้การสร้างคุณค่ากิจการอย่างยั่งยืน แทรกเป็นเนื้อเดียวกับการประกอบธุรกิจ ตลอดจนมีการปลูกฝังค่านิยมขององค์กรที่สะท้อนการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้เกิดการปฏิบัติจนเป็นวัฒนธรรมองค์กร

3. พัฒนาและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้ ศึกษาจากสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ซึ่งเป็นหนึ่งจาก 7 ประเภท ของสหกรณ์ในประเทศไทย ซึ่งมีคุณลักษณะหรือธรรมชาติที่แตกต่างจากสหกรณ์ประเภทอื่น นักวิจัยสามารถศึกษาสหกรณ์ประเภทอื่นๆ เช่น สหกรณ์ร้านค้าที่ต้องแข่งขันกับธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ หรือสหกรณ์เครดิตยูเนียน สหกรณ์บริการ สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ประมง สหกรณ์การเกษตร

2. ควรศึกษาหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2560 เพิ่มเติมในเรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรมและการประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยสนับสนุนการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มคุณค่าให้แก่กิจการ รวมทั้งการกำกับดูแลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และดูแลให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เหมาะสม

รายการอ้างอิง

- คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ. (2548). *หลักธรรมาภิบาลสากล*. วันที่ค้นข้อมูล 5 มกราคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.socgg.soc.go.th/History1.html>
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2555). *หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance)*. วันที่ค้นข้อมูล 5 มกราคม 2561, เข้าถึงได้จาก https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/cg/files/2013/CGPrinciple2012Thai-Eng.pdf
- ศิริวรรณ อัสววงศ์เสถียร, กันตภณ ศรีชาติ และรัฐศาสตร์ หนูดำ. (2560). *ความเสี่ยงของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์กับแนวทางการปฏิรูปการกำกับดูแล*. วันที่ค้นข้อมูล 5 มกราคม 2561, เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/FAQ/FAQ_114.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2558). *แนวทางธรรมาภิบาลของ ก.ล.ด. (Code of Governance) (คู่มือหลักการกำกับกิจการที่ดี ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 3)*. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพฯ: บริษัท พรีเมียร์ โพร จำกัด.
- สำนักบริหารเงินทุน กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2554ก). *ธรรมาภิบาลในสหกรณ์*. วันที่ค้นข้อมูล 5 มกราคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://web.cpd.go.th/dcnakhonnayok/images/9-4/20.pdf>
- สำนักบริหารเงินทุน กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2554ข). *โครงการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์อบรมให้ความรู้การบริหารคุณภาพโดยรวม*. วันที่ค้นข้อมูล 5 มกราคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://webhost.cpd.go.th/cmsdocpd/CQA2.html>
- ออกหมายจับ รศ.ดร. คัง โกงกว่าพันล้าน. (2560, เมษายน 23). *ไทยรัฐ*. หน้า 12.
- Asian Development Bank. (2012). *ASEAN CG Scorecard Corporate Governance Report*. Mandaluyong City, Philippines.
- World Bank. (1989). *From crisis to sustainable growth - sub Saharan Africa: a long-term perspective study*. Washington, DC: The World Bank.
- International Monetary Fund. (2017). *The IMF and Good Governance*. Retrieved April 10, 2018, from <http://www.imf.org/en/About/Factsheets/The-IMF-and-Good-Governance>

CHAPTER 15

UNESCAP. (2005). *What is Good Governance*. Retrieved January 7, 2018, from

<http://www.unescap.org/resources/what-good-governance>

United Nations Development Programme (UNDP) and the World Bank. (1989). *African*

Economic and Financial Data. Washington, DC: World Bank.